

Ny personopplysningslov, hva betyr det for skoler og skoleledelse?

Hallstein Husand - Avdelingsdirektør

Agenda

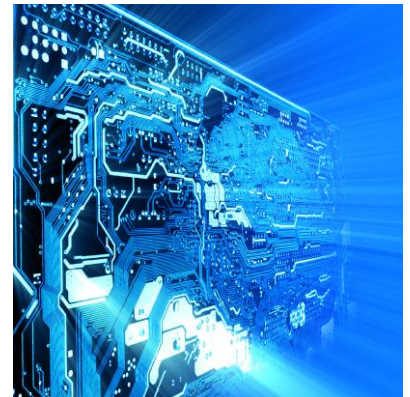
- Et personvern i endring
- Nytt personvernregelverk
- Hva er personvern – personopplysninger?
- Hva vet de om oss?
- Avviksmeldinger
- Hvordan treffer alt dette skole, skoleeiere og skoleledelse?

Et personvern i endring

- Alt er digitalt, alt kan deles og alt kan gjenbrukes
  - 3,5 millioner Google-søk per minutt, 1,8 millioner snaps og 70017 timer film på Netflix
- Mennesker fases ut av beslutninger
  - Algoritmer, kunstig intelligens, automatiserte avgjørelser
- Personvernverdenen er internasjonal
  - Facebook, Google, Amazon, Uber etc

Den gamle måten å tenke personvern på

- Konsesjoner og forhåndstillatelser fra Datatilsynet
- Minst mulig registrering av data
- Ingen deling av data
- Personvern og informasjonssikkerhet er noe virksomhetene tar med «helt på slutten» av en utviklingsprosess, hvis de husker det
- Personvern er noe datafolk holder på med

Et helt nytt personvernregelverk

Den nye måten å tenke personvern på

- Folk forventer at dataene deres blir brukt
- Fra ingen bruk av data, til riktig bruk av data
- Personvern må bygges inn helt fra starten av
- Godt informerte innbyggere med stor selvbestemmelse og bedre rettigheter balanserer makt

(Riktig) bruk av data er godt personvern

Fem hovedpunkter

- Ansvarlighetsprinsippet; virksomhetene må selv etablere rutiner som sikrer etterlevelse av regelverket
  - Personvernkonsekvenser, personvernforemmende teknologi, avdekke og melde avvik, utnevne personvernombud i virksomheten
- Styrke individets rettigheter
  - Sletting, rett til å kreve data flyttet fra et selskap til et annet
- Sikre individets friheter
  - retten til privatliv, men også retten til kommunikasjon, tanke- tros- og religionsfrihet, ytrings- og informasjonsfrihet
- Forpliktende europaisk samarbeid
- Høyere sanksjoner ved brudd på regelverket

Hva er personopplysninger – personvern?

Privatliv på jobb og skole?

- Nei, privatliv er noe du har hjemme og på fritiden!

Feil!

- Art. 8 Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK)
- Art. 12 FNs verdenserklæring om menneskerettigheter
- Paragraf 102 i Grunnloven

«Enhver har rett til respekt for sitt privatliv og familieliv, sitt hjem og sin kommunikasjon. Husransakelse må ikke finne sted, unntatt i kriminelle tilfeller. Statens myndigheter skal sikre et vern om den personlige integritet.»
(§102 i Grunnloven)

Hva er en personopplysning?

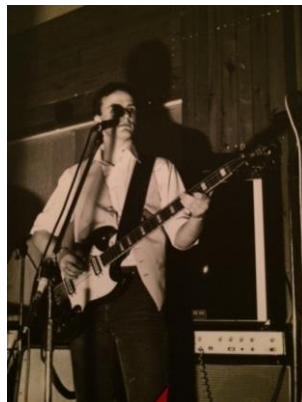
Identitet: Navn, fødselsnummer, sivilstatus, høyde, vekt

Kontaktinfo: Adresse hjemme, adresse jobb, mobilnummer, e-post, etc.

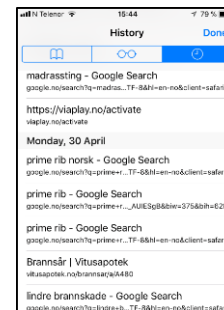
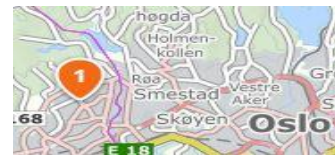
Finans: Inntekt, skatt, gjeld, bankkonto, kontoutskrift, utgifter, kredittvurdering etc.

Særlige kategorier:

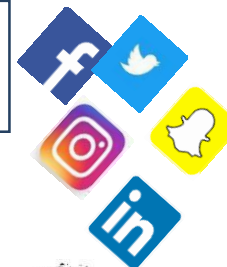
Helseopplysninger, fagforeningsmedlemskap, politisk oppfatning, religion, seksuelle forhold/orientering, etnisitet/rase

Aktivitet: Adferdsmønstre, interesser, hobbyer, utdanning, yrkesliv, lokasjon, posisjon, kjøpemønster, søkehistorikk, likes etc.

Kommunikasjon: MAC-adresse, IP-adresse, SMS, MMS, fotografier, videoer, sosiale medier, sosialt nettverk, kontakter, cookies etc.

Pseudonymiserte opplysninger

mann, 57 år, Drøbak, gift, 3 barn, kjører Audi, Datatilsynet, Brønnøysundregistrene, Politiet oppvokst i Sømna.

Hva vet de om oss?

Hva vet de om deg?

Hva du ser på TV

Hvor du har vært

Hvilke nyhetsartikler du leser og
hva du kjøper og selger på finn.no

Hva slags utdanning du
har

Inntekt og formue

Hvem du ringer og
tekster og når du bruker
mobilen

Hva du legger i handlevogna –
dette kan igjen si noe om helsen din

Hva vet de om deg?

- Testperson ba Schibsted (Aftenposten, VG, Finn) om innsyn
- Fant ut at alt man gjør på nettavisene og Finn analyseres
- 7 millioner datapunkter fra 400 000 interaksjoner
- Hva man leser og søker etter forteller mye

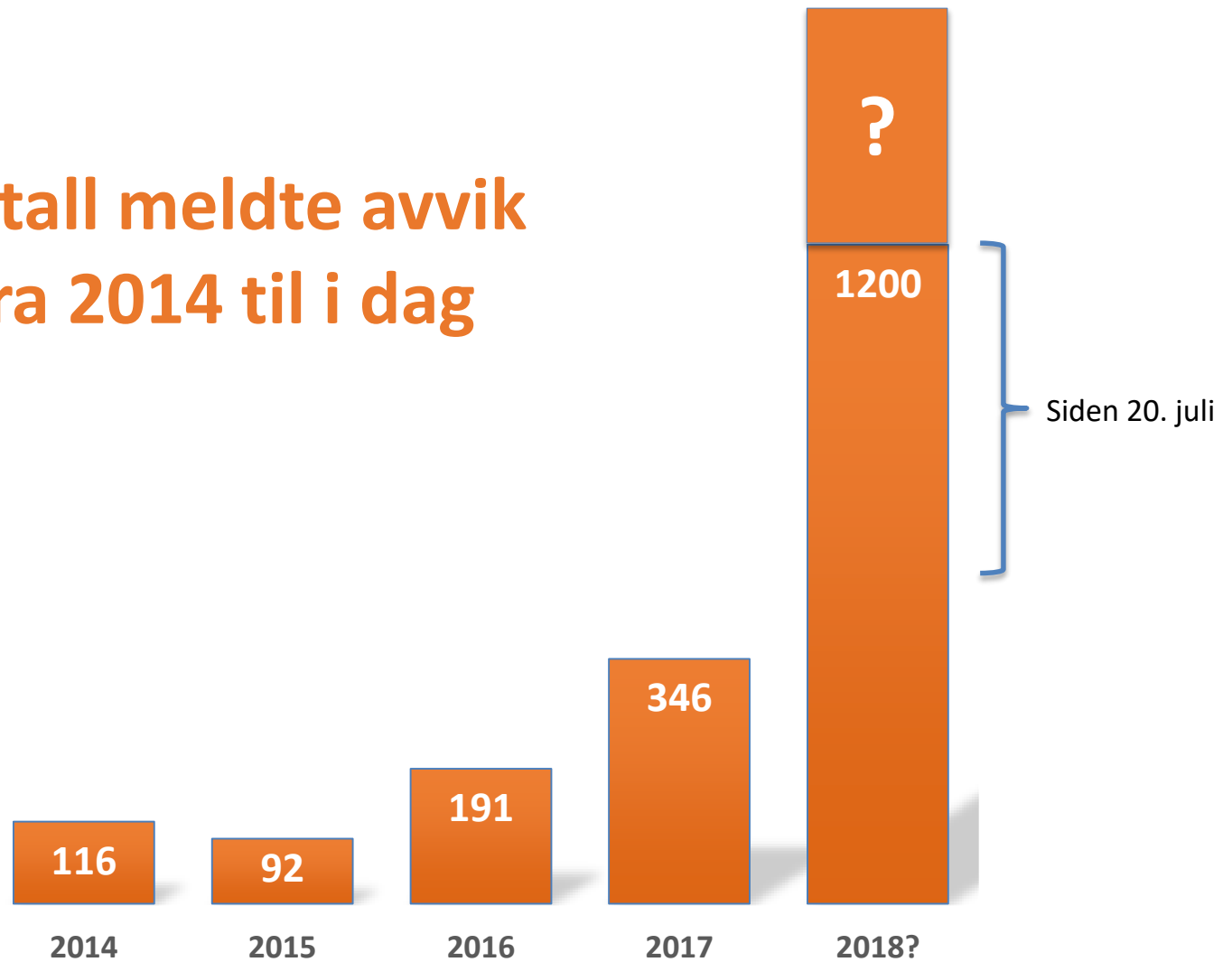
? Hvem er testpersonen?

- Interessert i boligannonser i Oppegård og Ski.
- Personen har søkt etter barnevogn på finn.no. Er det familieførøkelse på gang?
- Testpersonen leste en stillingsannonse på finn.no på en Samsung-mobil den 8. september 2015 klokken halv ti om morgenen. Skal han slutte i Datatilsynet?
- Vi kan se hvor ofte testpersonen bommer på tastene når han skriver inn søkeord på finn.no.
- Testpersonen brukte bare 53 sekunder på å lese en artikkel om hvorfor man bør dusje rett etter trening. Til sammenlikning brukte han 10 minutter og 43 sekunder på en artikkel om Magnus Carlsen.
- Vi vet personen var våken og leste nyheter klokka 06.06 den 8. november 2016. Han var fremdeles våken klokka 22.23.
- Søndag 26. juli 2015 var vedkommende i Strømstad. (Lurer på hva han gjorde der?)

Hvorfor er dette med avvik så viktig?

Antall meldte avvik fra 2014 til i dag

RANA

Rana kommune har mistet 25.000 dokumenter unntatt offentligheten

Rådmann Robert Pettersen til høyre på bildet. Foto: Øyvind Bratt

Av Tord Olander Pedersen

10. april 2015, kl. 13:21

Artikkelen er over 3 år gammel

Arbeider med å kontakte alle de berørte: - Vi har gitt denne saken høyeste prioritet.

NYHETER OS BARNEVERN

Kommuner straffes for å ha lagt ut personopplysninger

- Disse fire sakene viser hva som kan skje dersom man ikke har gjort skikkelige risikovurderinger i forkant, sier direktør Bjørn Erik Thon i Datatilsynet. Foto: Lise Aserud / NTB scanpix

Av NTB

29. juni 2016, kl. 10:58

Artikkelen er over 2 år gammel

Datatilsynet har ilagt fire kommuner gebyr for å ha publisert personopplysninger på internett. Askvoll, Os, Årdal og Harstad må hver betale mellom 75.000 og 150.000 kroner.

Stiftelsen Elden driver med sang, dans, spel og videreformidling av straffesaksdokumenter. (Foto: Skjermdump fra Stiftelsen Eldens hjemmeside)

Straffesaker sendes feil hele tiden

Søndag mottok amatørteateret Elden på Røros en omfattende straffesak som skulle til advokatfirmaet med samme navn.

Kjetil Kolsrud

3 okt 2018 kl. 06:00

Oppdatert: 3 okt 2018 kl. 13:26

Torsdag i forrige uke opplevde Rett24 å bli tilsendt straffesaksdokumenter via Altinn. Dokumentene skulle egentlig til forsvareren, men Oslo politidistrikt hadde ved et uhell forvekslet advokatfirmaets organisasjonsnummer med Rett24s organisasjonsnummer.

Opplysninger om flere enn 500 bom...
www.aftenbladet.no

Stavanger Aftenblad ¹²⁵

Meny

LOKALT

Bli abonnent

PÅL CHRISTENSEN

BILDETEKST

Opplysninger om flere enn 500 bompengeskud på avveie

Personopplysninger om kunder i
bompengeselskapet Evede AS er

abc nyheter

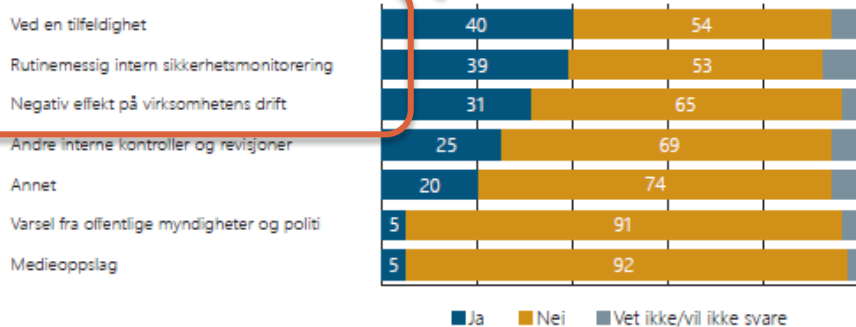

+ Vis bildetekst

Sport

Birken-deltakernes personopplysninger på avveie: – Kritikkverdig

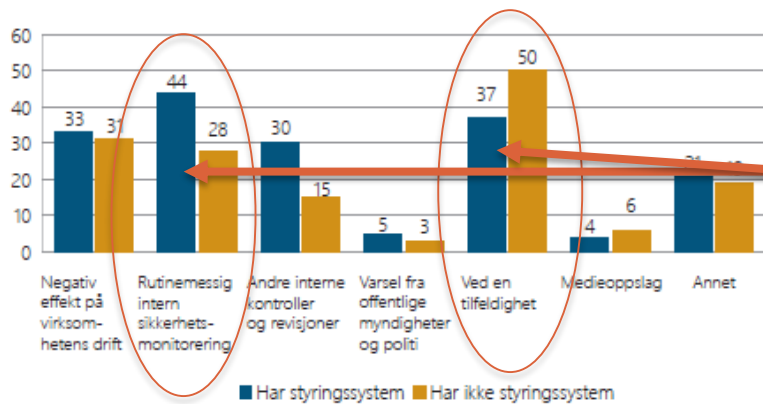
Figur 12

Vanligste årsak til at hendelsen ble oppdaget var ved en tilfeldighet (eller flaks!)

Det er forskjell på virksomheter med og uten styringssystem for informasjonssikkerhet når det gjelder årsaker til at hendelsen ble oppdaget.

Figur 13

Virksomheter med internkontroll eller styringssystem baserer seg mindre på tilfeldigheter og mer på intern sikkerhetsmonitorering

Når må virksomheten sende melding om avvik til Datatilsynet?

«Ved brudd på personopplysningssikkerheten ..., med mindre det er lite trolig at bruddet vil medføre en risiko for fysiske personers rettigheter og friheter.»

Definisjon: «*brudd på personopplysningssikkerheten*» - er et brudd på sikkerheten som fører til *utilsiktet eller ulovlig tilintetgjøring, tap, endring, ulovlig spredning av eller tilgang til personopplysninger* som er overført, lagret eller på annen måte behandlet (art. 4 nr. 12)

Ikke bare konfidensialitet, men også tilgjengelighet og integritet

Art. 33

...til ettertanke...

Et hvert uoppdaget avvik, er et tapt forbedringspotensial.

Sørg for å ha interne rutiner for å oppdage avvik og for å ha rutiner for hendelseshåndtering når avvik har oppstått.

Et brudd på personopplysningssikkerheten er et brudd på sikkerheten, men et brudd på sikkerheten er ikke alltid et brudd på personopplysningssikkerheten.

Sørg for å ha interne rutiner for hendelseshåndtering - uansett.

Hvordan treffer alt dette skolen og skoleledere?

UVEDKOMMENDE: Slik ser det ut når noen logger inn i «eFeide»-løsningen. Kommunen mener uvedkommende har fått tilgang til et administratorpassord til systemet. FOTO: SKJERMDUMP

Kommunen beskriver datainnbrudd som «rampestreker»

Uvedkommende skal ha utgitt seg for å være rektor, sendt falsk melding og endret informasjon i datasystemet. «Flere tegn kan indikere at hendelsen er «rampestreker» utført av elever ...», står det i avviksmeldingen kommunen sendte til Datatilsynet.

Skolen – et samfunn i miniatyr

- Et lærested
- En arbeidsplass
- Et hierarki
  - Formelt
  - Uformelt
- En lekeplass
- En sosial arena
  - Alt fra bytting av pokemonkort til et «sjekkested»
- En arena som ikke bare er viktig når du er der, men for hele livet ditt – både under og etter «skoletid»

- Skolen/skoleeier/skoleleder skal
  - ta vare på alle skolens aktører sine rettigheter og friheter etter loven
    - Elever
    - Ansatte
    - Foreldre/foresatte
    - Andre man av forskjellig grunner har personopplysninger om
  - dokumentere at man kjenner og ivaretar sine plikter
    - ha fullstendig oversikt over hvilke behandlinger av personopplysninger man gjør
    - kjenne risikoen for disse opplysningene, både ift konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet
    - ha rutiner for å oppdage avvik, for å lukke dem og for å forbedre

- Skolen har et spesielt ansvar fordi
  - man har en mengde personopplysninger, også sensitive om en gruppe som ikke selv kan ivareta sitt personvern (mindreårige)
  - ingen kan velge bort å gi fra seg disse opplysningene til skolen
  - mange av opplysningene er interessante å misbruke og manipulere i hendene på «feil folk».
  - både elever og foreldre/foresatte forventer at skolen er «digital» og at man kan forholde seg digitalt til skolen i «skole/hjem» dialogen
    - skolens ansvar at dette skjer på en trygg og sikker måte
  - de samme som ikke nødvendigvis kan ivare ta sitt personvern selv, kan i noen tilfelle være flinkere på digitale løsninger enn skolens ansatte og ledelse er.....

Å følge personopplysningsloven – et ledelsesansvar

- Det forventes ikke alltid at øverste leder har inngående kunnskap til loven og loven omfang
  - ...men det forventes at personopplysninger er sikret på en forsvarlig måte, og at øverste leder kan garantere at dette blir gjort.
- I praksis betyr det å sørge for at virksomheten har oversikt over:
  - hvilke plikter som gjelder
  - hvordan opplysninger behandles og sikres
  - at alle rutiner knyttet til dette er godkjent og at de blir fulgt opp av alle ansatte

Saksbehandlere skal...

- ikke avgjøre hvordan opplysninger skal sikres
- forskånes fra å være i tvil om hvordan han skal håndtere opplysningene
  - Vite hvilke rutiner som finnes
  - Vite hvem som er ansvarlig for å gi hjelp
  - Vite hvem som skal orienteres om problemer
- følge ledelsens rutiner
- rapportere avvik
  - Avvik fra rutiner
  - Manglende eller ufullstendige rutiner

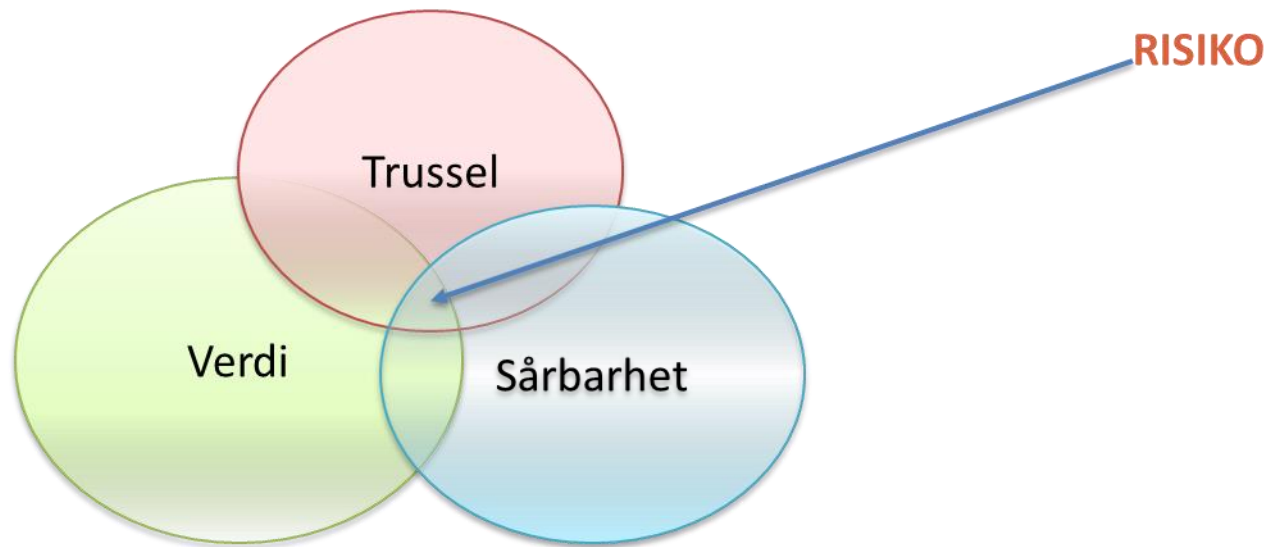
Hva gjør Datatilsynet?

- Tilsyn
  - Skoler
  - Skoleeiere
- Veiledning
  - Skoler
  - Skoleeiere
- Normarbeid
  - Utdanningsdirektoratet
  - Departementene
- Samarbeid
  - KS
  - Utdanningsdirektoratet
  - Departementene
- Tips og råd
  - Ikke bruk utstyr som ikke er godkjent av skoleeier
  - Bruk to-faktor autentisering
  - Ha ryddige databehandleravtaler
  - Ha rutiner for å håndtere avvik, husk «et hvert...»

Kjenn din virksomhet, dine ansatte og deg selv – og kjenn dine trusler, trusselaktører og sårbarheter

Hallstein Husand

avdelingsdirektør

hhu@datatilsynet.no

Følg oss:
datatilsynet.no
personvernbloggen.no
Twitter.com/datatilsynet

